

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 7: MONOPOLUL

7.1. Conceptul și formele monopolului. Bariere de intrare

- ▮ *Monopolul reprezintă situația de pe piața unui anumit bun a cărei ofertă este asigurată de o singură persoană sau firmă, produsul respectiv neavând substituenți apropiați, iar furnizorul lui dispunând de posibilitatea îngrădirii accesului altor firme în ramura sau sectorul său de activitate.*

Forme de monopol:

- ▣ ca ***ofertă personală a unui specialist sau individ talentat***
- ▣ ***oferta protejată prin dreptul de licență, dreptul de autor, dreptul de editor etc.***
- ▣ ***monopolul de inovație***
- ▣ ***monopoluri naturale***
- ▣ ***monopolul ca rezultat al economiilor de scară***

Existenta barierelor de intrare

controlul asupra unor factori de producție esențiali

controlul asupra vânzării cu ridicata sau cu amănuntul

amenințarea cu preluarea sau fuziunea; tactici agresive

intimidarea concurenților reali sau potențiali

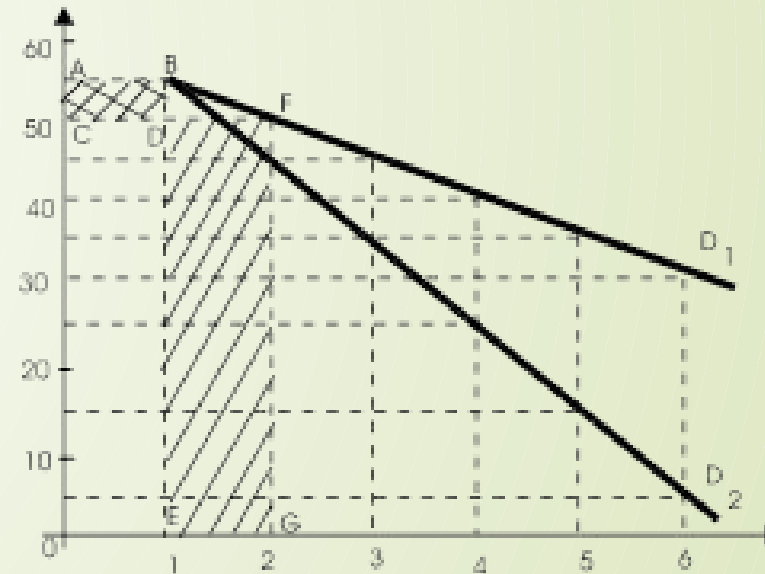
7.2. Mecanismul formării prețului de monopol pe termen scurt și al realizării echilibrului firmei monopoliste

7.2.1. Curba cererii sau încasării medii (a prețului de vânzare) și curba încasării marginale în cazul monopolului: curba încasării medii (dreapta D1 din fig. 7.1.) este distinctă și deasupra curbei încasării marginale (dreapta D2 din fig. 7.1.).

Tabelul 7.1. Prețul de vânzare (Încasarea medie) și încasarea marginală în situația de monopol

Cantitatea vândută de monopolist	Prețul de vânzare (Încasarea medie)	Încasarea (Venitul) totală	Încasarea (Venitul) marginală
0	x	x	x
1	55	55	55
2	50	100	45
3	45	135	35
4	40	160	25
5	35	175	15
6	30	180	5

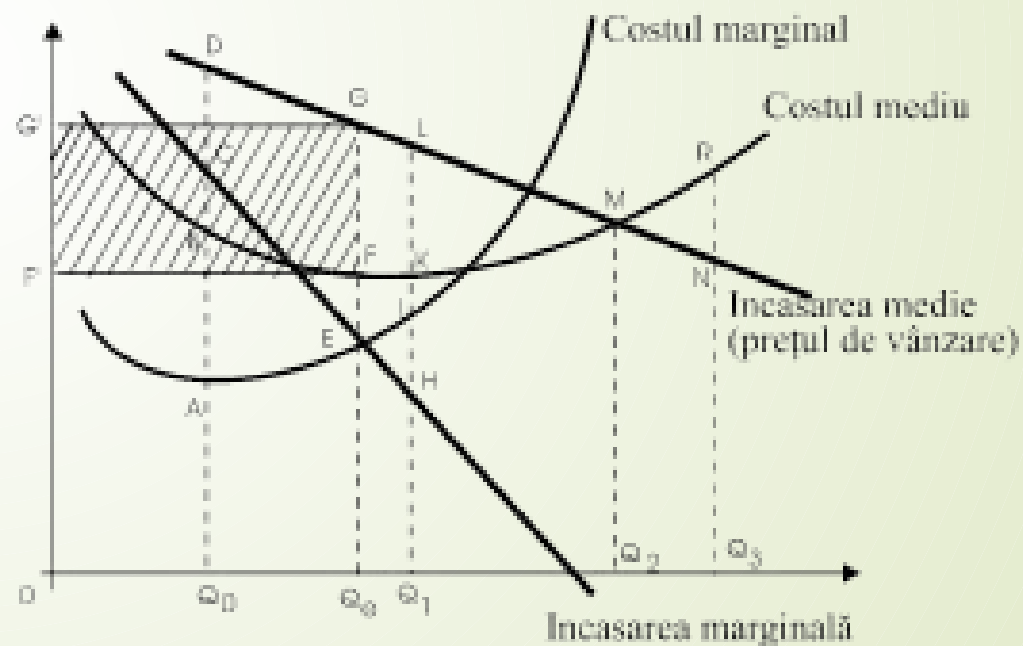
Fig. 7.1. Dreptele încasării medii (D1) și încasării marginale (D2) în situația de monopol

7.2.2. Determinarea cantității pe care o oferă monopolistul pentru maximizarea profitului său total

- În cazul monopolului, **creșterea producției destinate vânzării va continua până la cantitatea pentru care încasarea marginală devine egală cu costul marginal, asigurându-se astfel maximizarea profitului total.**

Fig. 7.2. Determinarea echilibrului firmei monopoliste pe termen scurt

7.3. Mecanismul formării prețului de monopol pe termen lung și al realizării echilibrului ramurii monopolizate

- ***Pe termen lung***, când monopolistul poate mări numărul uzinelor în care produce bunul respectiv, creșterea producției și deci a ofertei totale pe piață va trebui să țină seama de reacția cumpărătorilor, manifestată prin variația prețului de vânzare.
- Maximizarea profitului total este un obiectiv specific ***monopolurilor private***.
- În ceea ce privește situația ***monopolurilor publice***, doar unele monopoluri fiscale pot urmări ***maximizarea încasării totale***

7.5. Consecințe economico-sociale ale monopolului

Așa cum a rezultat din analiza modului de fixare a prețului și a cantității de bunuri pe care firma monopolistă o produce și o oferă pe piață, consumatorii și societatea în general sunt dezavantajați pe două căi:

- ***nivelul prețului practicat este în mod durabil superior celui care s-ar fi format în condițiile concurenței perfecte;***
- ***cantitatea oferită pe piață este de asemenea inferioară celei pe care o asigură concurența perfectă.***

Legislația în domeniul concurenței și abuzul de poziție dominantă

- Legislația în domeniul concurenței – denumită și anti-trust – a apărut în Statele Unite ale Americii la sfârșitul secolului al XIX-lea în principal ca urmare a încercării autorităților publice de a limita percepția putere economică a marilor companii care s-au născut în economia americană prin concentrarea capitalurilor. Printre practicile cele mai nocive percepute de către noua politică, **abuzul de monopol** este poate cel mai vizibil și principalul vizat încă din această perioadă de început.

Abuzul de monopol apare atunci când o companie care deține o poziție care este calificată drept monopol – respectiv de singur vânzător de pe piață al unui produs – abuzează de această poziție. În mod tradițional, abuzul de monopol presupunea în principal perceperea de către compania respectivă a unor prețuri de la consumatori care sunt mai mari decât „prețurile la care s-ar fi ajuns în condiții competitive”¹

Studiu de caz: Intel si Microsoft

- Pe data de 13 mai 2009, Comisia Europeană a anunțat printr-un comunicat de presă decizia de a acorda cea mai mare amendă individuală acordată vreodată unei entități individuale din istoria politicii în domeniul concurenței, respectiv € 1,06 miliarde. Compania care va intra în cartea recordurilor, fără să își dorească în mod evident acest lucru, este cel mai mare producător global de microprocesoare, Intel Corporation. Comisia Europeană nu a făcut însă în comunicatul de presă o precizare importantă: este vorba de o amendă individuală. Fiindcă recordul la amenzi cumulate primite de aceeași companie rămâne la Microsoft Corporation, cea care deținea până în 2009 și titlul luat acum de Intel. Astfel, aceasta primea pe 21 martie 2004 ceea ce la momentul respectiv era cea mai mare astfel de amendă, respectiv € 497,2 milioane. Ulterior, datorită neajustării practicilor sale de afaceri conform cerințelor impuse de către Comisie, gigantul producător de software penalități suplimentare: € 280,5 milioane în iulie 2006 și € 899 milioane în februarie 2008. Astfel, suma totală datorată de către Microsoft Comisiei Europene ajunge la € 1,6767 miliarde, o sumă care depășește semnificativ amenda pe care Intel o are de plătit Comisiei și care sugerează existența unor probleme și provocări semnificative ridicate de către legislația în domeniul concurenței. Astfel, cele două companii americane par a confirma încă o dată, de astă dată într-un sens nedorit, alianța lor strategică – denumită de către specialiști Wintel (un acronim de la Windows - Intel) – care a modelat industria IT globală în era post-IBM, respectiv din momentul în care the Big Blue a pierdut monopolul și controlul platformelor PC. Ineditul cazului Microsoft după momentul martie 2004 este și acela că compania americană este prima din istoria europeană a politicii în domeniul concurenței – dar și pe plan internațional – care nu se conformează imediat și întru totul deciziei autorităților, motiv pentru care au și apărut penalizările ulterioare. Iar acest precedent sugerează faptul că, cel mai probabil, nici Intel Corporation nu va face acest lucru imediat, fapt care i-ar permite să amenințe în mod serios recordul la amenzi al aliatului său.

Din punctul de vedere al politicii în domeniul concurenței, cazul Microsoft ridică mai multe probleme relevante și provocatoare pentru Comisia Europeană. Decizia autorității europene a scos în evidență două tipuri de excludere practicate de către compania americană¹:

- ▮ 1. „legarea produselor” („tying”) = combinarea în pachete de vânzare a mai multe produse dintre care unul este dominant („produsul ancoră”) pentru a exclude de pe piață concurenții celui de-al doilea produs („produsul legat”). Astfel, dacă un monopolist de pe o piață este prezent și pe o altă piață, el poate alege practica de a combina 2 sau mai multe produse în același pachet pentru a putea să obțină și pe piețele celorlalte produse aceeași poziție de monopol prin excluderea concurenților de pe piața produsului legat. Astfel, consumatorul alege pachetul deoarece acesta este mai ieftin decât în cazul cumpărării separate a produselor sau nu mai are posibilitatea de a achiziționa separat produsul ancoră. În mod evident, producătorii de pe piața acestui din urmă produs sunt „excluși” prin faptul că nu mai concurează pe piața aceluiași produs ci concurează de fapt „pachetul”.

-
-
- 2. refuzul de aprovizionare („refusal to supply”) = situația în care o companie care deține o poziție de monopol pe o anumită piață refuză să aprovizioneze anumite companii fără, aparent, o explicația rațională din punctul de vedere al desfășurării normale a afacerilor. Scopul însă este acela de a nu le permite acestora în primul rând interoperabilitatea cu produsele aflate în poziția de monopol sau de a reacționa față de comportamentul acestor clienți față de concurenții furnizorului.

Relevanța cazului Microsoft

- Cazul Microsoft a determinat multe discuții academice dar și în mediul legal, atât din punctul de vedere al întrebării dacă există piețe care în mod natural se îndreaptă către o situația de monopol natural (cum ar fi piața sistemelor de operare) și prin urmare condamnarea companiilor de pe aceste piețe nu este rezonabilă, iar pe de altă parte cu privire la opțiunea deliberată a unei companii de a nu respecta o Decizie a Comisiei Europene. Opțiunea companiei Microsoft poate oferi mai multe învățăminte:
 1. Încălcarea legii este profitabilă: sistemul de amenzi și penalități introduse de către Regulamentul 1 pe 2003, de modernizare a implementării legislației în domeniul concurenței la nivel european, pare a nu-și atinge, cel puțin în acest caz inedit, scopul, respectiv pe cel de a le face pe companiile care sunt calificate a avea comportamente anticoncurențiale să își ajusteze rapid și eficient aceste comportamente pentru a deveni compatibile cu legislația în domeniul concurenței.

-
- 2. compania este convinsă că ajustarea comportamentului la cerințele autorităților îi va produce costuri enorme, care ar pune în pericol supraviețuirea sa: opțiunea de a oferi informațiile necesare interoperabilității ar avea ca efect dispariția avantajului competitiv al firmei pe piață și, în ultimă instanță, pierderea cotei de piață de care se bucură dacă nu chiar imposibilitatea de a mai putea supraviețui pe piață